Anlatım İlkeleri ve Düşünceyi Geliştirme Yolları

Anlatım İlkeleri ve Düşünceyi Geliştirme Yolları

Metin türüne özgü dil özellikleri, uygun anlatım biçim ve teknikleri kullanılır. Hikaye (öykü), masal, fabl, roman, tiyatro, biyografiler, otobiyografi vd. kıllanılan anlatım teknikleri, anlatım biçimleri ve düşünceyi geliştirme yollarından uygun olanlar kullanılır. Yazılan metin, iyi bir anlatımda bulunması gereken "açıklık, akıcılık, duruluk ve yalınlık" gibi özellikleri taşımalıdır. Yine yazılan metnin türüne göre terim, kavram, deyim, atasözleri, ağız özellikleri kullanılır. Dil ve anlatımda farklı cümle yapıları ve türleri tercih edilir. Bir yazıda basit, birleşik, sıralı, bağlı, eksiltili. devrik, kurallı cümle: isim ve fiil cümlesi şeklinde farklı cümle türlerine yer verilir. Ayrıca youtube PraTürkçe kanalımıza abone olabilirsiniz.

Görsel ve işitsel unsurlar doğru ve etkin kullanılmalıdır. Metnin türüne göre; resim, fotoğraf, grafik, çizim, veri tabloları, ses ve görüntü kayıtları vb. unsurlar, metni tamamlayıcı veya destekleyici unsurlar olarak kullanılır.

Düşünceyi Geliştirme Yolları Nelerdir

Bir konuda ileri sürülen düşünceyi geliştirmek, desteklemek, inandırıcı kılmak ve düşüncenin etkisini artırmak amacıyla başvurulan tekniklere düşünceyi geliştirme yolları denir. **Tanımlama**, **benzetme (teşbih)**, **karşılaştırma**, **tanık gösterme** (**alıntı yapma**, **alıntılama**), **örneklendirme**, **sayısal verilerden yararlanma** başlıca düşünceyi geliştirme yollarındandır.

Tanımlama

Bir kavram ya da varlığın belirleyici özellikleriyle tanıtılmasıdır. Sözü edilen varlık ya da kavramla ilgili "Nedir?". "Kimdir?" sorularının karşılığını içerir.

Tanımlama Örneği: Mahkemelerde, kongrelerde, soruşturmalarda, resmî toplantılarda vb. yerlerde söylenen sözleri, yaşanan olayları ve bunların sonuçlarını içeren metinlere tutanak denir. Tutanaklarda söylenenlerin, yaşananların ve bunların sonuçlarının hiçbir yorum ya da görüş içermemesi son derece önemlidir. Her şeyin olduğu gibi, yansız olarak yazıya geçirilmiş olması şarttır. Tutanaklar tarih ve saatle başlar, yine tarih ve saatle biter.

Şerif Aktaş, Yazılı ve Sözlü Anlatım

Benzetme

Aralarında çeşitli ilgiler bulunan varlık ya da kavramlardan benzerlik bakımından nitelikçe zayıf olanın güçlü olana benzetilerek anlatılmasıdır.

Benzetme Örnekleri: Ciddi bir oyuncu için temel, önce dış enstrümanı olan bedenini, sesini ve konuşmasını eğitmektir. Oyuncu ancak enstrümanını eğittikten sonra tıpkı bir müzik aleti gibi çalabilecek duruma gelebilir. Bu enstrüman ne kadar iyi işlenirse o kadar iyi ses verir.

Özdemir Nutku, Yeni Başlayanlar İçin Oyuncunun Çalışması

Karşılaştırma

Aralarında benzerlik ya da karşıtlık bulunan varlık veya kavramların bu özelliklerinin ortaya konmasıdır. Bu yolla, anlatılanlar: kavramlar arasındaki benzeşen ve farklılaşan özellikler yardımıyla daha anlaşılır hâle gelir.

Karşılaştırma Örnekleri: Dünya edebiyatında pastoral nitelikte yüzlerce metinde işlenmiş bu karşıtlığın yaptığı çağrışım nedir? Şehir demek para hırsı, gösteriş merakı, ikiyüzlülük, ahlaksızlık demektir; kır, köy ve orman, yani doğa ise masumiyet, saflık ve mutluluk. Bu pastoral tablonun çağrıştırdığı "şehir" kavramını, Kuyucaklı Yusuf'ta, egemen sınıf olan kasaba eşrafı temsil eder.

Berna Moran, Türk Romanına Eleştirel Bir Bakış II. Cilt

Tanık Gösterme (Alıntı Yapma, Alıntılama)

Anlatılmak istenilen düşüncenin başkalarının görüşlerinden, sözlerinden yararlanılarak açıklanması yoludur. Düşünceyi desteklemek amacıyla başkalarının aynı konuda söylediği sözler, yazı içerisinde alıntı olarak gösterilir.

Tanık Gösterme Örnekleri: Gecekondunun salt bir fon şeklindeki sunumu, onun gerçek görünümlerini ortaya çıkarmaya yeterli olamaz. Çünkü nesnenin imajı salt kitlesel kodlanmayı içermez, onu kodlayan sistemin izlerini de taşır ki asıl gösterilen de odur. Veya Goethe'nin söylediği gibi, "Doğada hiçbir şeyi hiçbir zaman tek başına görmeyiz. Her şeyi her zaman altındaki, üstündeki, önündeki ve arkasındaki bir başka şeyle bağlantılı olarak görürüz". Demek ki gecekondu olgusunun çok çeşitli olan toplumsal manzaralarını görebilmek için onun çok boyutlu olan yanlarını ortaya sermek şarttır.

Engin Yıldız, Gecekondu Sineması

Örnekleme (Örneklendirme)

ileri sürülen düşünceyi somutlaştırmak için örneklerden yararlanmaktır. Parçanın bir yerinde "örneğin" veya "mesela" kelimeleri kullanılabilir. Örneklemeye tek cümlede, birkaç cümlede ya da paragrafın tamamında yer verilebilir.

Örnekleme Örneği: Eurovision yarışmalarında iki Türk bestesi, daha eleme sırasında yarış dışı bırakıldı. Jüri, kendisine yapılan bir ihbarı değerlendirerek bu besteleri Batı'dan alınmış saydı. Tartışması hâlâ sürüyor. Yalnız Eurovision yarışmasına katılanlar değil, piyasada kapış kapış satılan nice Türk plaklarının da dışarıdan yürütme olduğu erbabınca söyleniyor. Örneğin, Yahya Kemal'in ünlü "Sessiz Gemi" şiiri, ustalıkla modern bir Fransız bestesine oturtulmuş. Avaz avaz söyleniyor.

Haldun Taner. Hak Dostum Diye Başlayalım Söze

Sayısal Verilerden Yararlanma

Anlatılan düşünceye, inandırıcılığı ve güvenilirliği en üst düzeyde tutmak için bilimsel araştırmaların sonucu ortaya çıkan sayısal verilerin kullanılmasıdır.

Sayısal Verilerden Faydalanma Örnekleri: İletişim alanındaki uzmanların araştırmalarına göre konuşmacının etkisinin %55'lik bir kısmı göze hitap eden öğelerle ilgilidir. Spikerin nasıl göründüğü, yüz ifadesi, jest ve mimikler ile bütünüyle beden hareketleri gözle ilgili öğeleri oluşturmaktadır. Konuşmacının etkisinin %38'i ise sese dayanmaktadır. Sesin kulağa yansıyan güvenilirlik, değerlilik gibi özellikleri önem arz etmektedir. Konuşmacının dış görünüşü, kılık kıyafeti güven vermiyor ise dinleyicilerin itirazları, zihinlerinde konuşma başlamadan önce başlamış demektir.

Anlatım İlkeleri ve Anlatımın Özellikleri

Bir anlatım açıklık, akıcılık, yalınlık ve duruluk bakımından gözden geçirilir.

Açıklık

Anlatımın herhangi bir belirsizlik ya da kuşkuya yaratmayacak biçimde meydana getirilmesidir. Söz konusu yazıda kişiden kişiye değişmeyen ifadelere yer verilir ve noktalama işaretleri yerli yerinde kullanılır.

Akıcılık

Anlatımda duraksamaya yol açacak, okumayı zorlaştıracak hiçbir unsura yer vermemektir. Akıcılık, ahenkli bir anlatımla, söylenmesi kolay kelimelerin kullanılmasıyla gerçekleşir. Zaman zaman devrik cümle kullanılması akıcılığa katkı sağlar.

Yalınlık (Sadelik)

Anlatımda gereksiz ayrıntılardan, süslü söyleyişlerden ve **söz sanatları**ndan, imgelerden, uzun cümlelerden kaçınmaktır.

Duruluk

Anlatımda gereksiz kelimelere, sözlere yer vermemektir. Bir söz cümleden çıkarıldığında cümlenin anlamında daralma veya bozulma olmuyorsa o söz gereksizdir çünkü güzel ve etkili bir anlatımda gereksiz ek veya söz tekrarlarına yer verilmez.

Düşünceyi Geliştirme Yolları Testi Soru Çözümleri

1- Oyun tarihinin neredeyse insanlık tarihi kadar eski olduğu savunulmaktadır. Atalarımız çevrede gördüklerini taklit etmişler, yaptıkları hareketleri birbirlerine aktarmışlar. Örneğin avını avlayan bir insan, bu avı nasıl yaptığını taklitlerle aktarmış. Büyüklerini izleyen çocuklar da onlara özenerek taklide geçmiş ve yayıldıkça yayılmıştır. Bunun biraz gelişmişinde ise taşla ve aşıkla oynanan, yani keçi gibi hayvanların arka ayak, diz bölgesinden çıkan kemikle oynanan oyunlar, tarihteki en eski oyunlar olarak kabul edilmekte. İngiltere'nin Londra şehrinde Dünya'nın her yanından getirilen seçkin Antik çağ yapıtları ve etnografya koleksiyonlarını kapsayan British Museum'da bulunan topraktan yapılmış bir heykel, iki kızı aşık oynarken göstermektedir.

Bu paragrafın anlatımında düşünceyi geliştirme yollarından hangisi yoktur?

A) Olay içinde yaşatma
B) Okuyucuya bilgi verme
C) Örneklerle somutlaştırma
D) Kanıtlanabilir veri sunma
E) Karşılaştırmaya başvurma

2- Bu parçada "oyun" ile ilgili aşağıdakilerden hangisine değinilmemiştir?
A) İnsanlık tarihi kadar eski olduğuna
B) İnsanların birbirlerini taklit etmesi ile başladığına
C) En eskilerinin taşla ve bazı hayvanların kemikleri ile oynandığına
D) İlk örneklerinin Londra'da görüldüğüne
E) British Museum'da eski bir heykelin bulunduğuna

3 . ve 4. soruları aşağıdaki parçaya göre cevaplayınız.

Satranç, zihinsel dayanıklılık, psikoloji, taktik gibi kavramları temsil eden bir kelimedir. Satranç, çoğumuz için her zaman bir bilmece olmuştur. Popüler bir Japon yazar Kazuo Ishiguro şöyle derdi: "Tıpkı satrançta olduğu gibi bir hareket yaparsınız ve elinizi çeker çekmez yaptığınız hatayı görürsünüz, paniklersiniz ama felaketin boyutlarını henüz bilmiyorsunuzdur." Satrancın bir spor olup olmadığı çok tartışılır. Ancak spor olduğunu düşünen çoktur çünkü bir satranç müsabakası sonrası çok yorulmuş olmak oldukça olağan. Çünkü zihin gerçekten zorlanıyor. Mümkün olan en uzun satranç oyunu 5,949 hamledir. Yani matematiksel olarak ancak en uzun oyun 269 hamle için sürmüş ve berabere bitmiştir.

3-Bu paragrafta düşünceyi geliştirmek için aşağıdakilerden hangisine başvurulmamıştır?
A) Tanık gösterme
B) Benzetme (teşbih)
C) Kişileştirme (teşhis)
D) Sayısal verilerden yararlanma
E) Tanımlama

4-Bu parçaya göre satrancın spor olduğunun düşünülmesinin sebebi aşağıdakilerden hangisidir?
A) Düşündürücü olması
B) Yorucu olması
C) Çalışma gerektirmesi
D) Disiplin gerektirmesi
E) Müsabakalar yapılması

5- Hayata masmavi bir denizin ortasından bakıyorum. Havada gezinen balık, deniz, çimen kokularının arasında yaşıyorum. Ayaklarım ıslak dalgaların içinde geziniyor. Mutluluk bu galiba.

Bu parçanın anlatımında
I. İşitme
II. Görme
III. Dokunma
duyularından hangileri ile ilgili ayrıntılara yer verilmiştir?
A) II ve III
B) I ve II
C) I, II ve III
D) Yalnız II

E) Yalnız III

6- Kapkara bir gecenin kucağındayım. Yıldızlar suskun, küskün ve utangaçlar. Ay bile bulutların ardına gizlenmiş, sıkıntılı, mahzun. Bir ses geliyor uzaktan, yaban ellerden, meçhul topraklardan… Yoksa bir piyano mu bu çalan, uzaklardan…

Bu parçanın anlatımında
I.Görme
II.İşitme
III.Dokunma
duyularından hangilerine yer verilmiştir?
A) Yalnız I
B) Yalnız II
C) I ve II
D) I ve III
E) I, II ve III

7.ve 8. soruları aşağıdaki parçaya göre cevaplayınız.

İnsan kaynaklı iklim değişikliği konusunda kararlı bir gelişme gösterilmemesini nasıl açıklayacağız? Ömrünün yarısını iklim konulu haberler ve kitaplar yazmakla geçirmiş biri olarak, son zamanlarda bu sorunun daha da derinleşmesine neden olmuş yanılgılara ya da kaçan fırsatlara geriye dönüp bakmayı yararlı buluyorum. Meselenin elebaşlarını tespit edebilir miyiz? Konuyla ilgili pek çok teori öne sürülüyor ve her birinin de bir savunucusu var. Temel araştırma finansmanı eksikliği, endüstrinin siyasete etkisi, medyanın bu konuya yeterli yer vermemesi bunlardan birkaçı. ———–

I.Bir sorumlu daha var, o da iklim değişikliğini gerektiği gibi anlamamızı engelleyen zihnimiz.
II.Ancak bir olasılık daha var, belki de iklim değişikliği düzeltilmesi gereken bir yanlıştan çok, oluşmakta olan bir tehdittir.
III.Ancak dünya, enerjiye olan açlığını doyurmak için yüzde 85'ten fazla oranda fosil yakıtlara bağımlı olmayı sürdürüyor.

7- Bu parça düşüncenin akışına göre numaralanmış cümlelerden hangileriyle sürdürülemez?
A) Yalnız I
B) Yalnız II
C) I ve II
D) II ve III
E) I, II ve III

8-Bu parça için aşağıdakilerden hangisi söylenemez?
A) Tartışma anlatım biçimiyle yazılmıştır.
B) Anlatımı kuvvetlendirmek için soru cümlelerinden yararlanılmıştır.
C) Karşılaştırmaya başvurulmuştur.
D) Kişiye özgü düşüncelere yer verilmiştir.
E) Kanıtlanabilir veriler öne sürülmüştür.

YANITLAR: 1- A 2- D 3- C 4- B 5- A 6- C 7- D 8- E

Düşünceyi Geliştirme Yolları Test Soru Çözümleri